

Seminārs

„Drošas darbavietas iniciatīva – labāka darba vieta visiem”

**Darba vides iekšējā uzraudzība
Latvijā: pētījuma „Darba apstākļi un
riski Latvijā” rezultāti
Jauni darba vides risku novērtēšanas
aspekti**

Ivars Vanadziņš, Darba drošības un vides veselības institūts
Rīgas Stradiņa universitāte, PSI Darba Medicīna SIA
Kontakti: Ivars.Vanadziņš@rsu.lv
2008.gada 24.oktobris, Hotel Islande

Mērķis

- Darba vides iekšējā uzraudzība un riska novērtējums Latvijā – kāda ir situācija?
- Svarīgākie riska novērtējuma veikšanas aspekti

Darba vides iekšējā uzraudzība Latvijā – kāda ir reālā situācija?

- ❑ 2007.gada jūnijā tika pabeigts Eiropas Sociālā Fonda pētījums “Darba apstākļi un riski Latvijā”
- ❑ Pētījumu veica AS Inspecta Latvija un RSU Darba un vides veselības institūta konsorcijs (vadītāja prof. M.Eglīte)
- ❑ Pasūtītājs: LR Labklājības Ministrija un ESF
- ❑ <http://www.darbatirgus.gov.lv/>

Pētījums “Darba apstākļi un riski Latvijā”

- Tika aptaujāti:
 - 1058 darba devēji
 - 1015 iedzīvotāji
 - ~2500 nodarbināto
- Analizēti normatīvie dokumenti, institūciju funkcijas un sadarbība
- Analizēta darba vides “objektīvā situācija” (mērījumi)

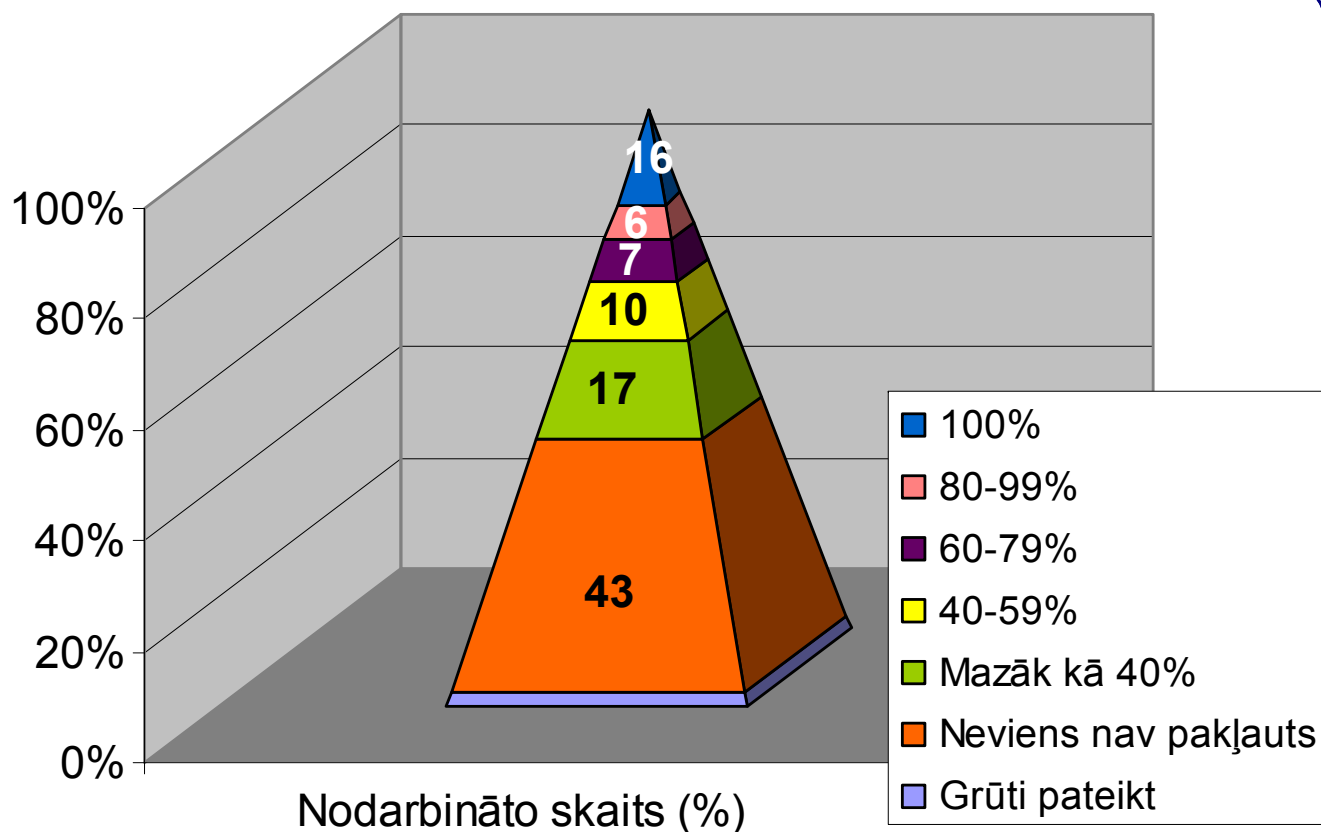
Svarīgākie kopējie atzinumi

- 5 gadus pēc brīža, kad normatīvo akti stājušies spēkā, situācija darba aizsardzības jomā uzņēmumos novērtējama **kā neapmierinoša**
- Viens no būtiskākajiem iemesliem – vispārējs izpratnes un zināšanu trūkums gan starp darba devējiem, gan nodarbinātajiem

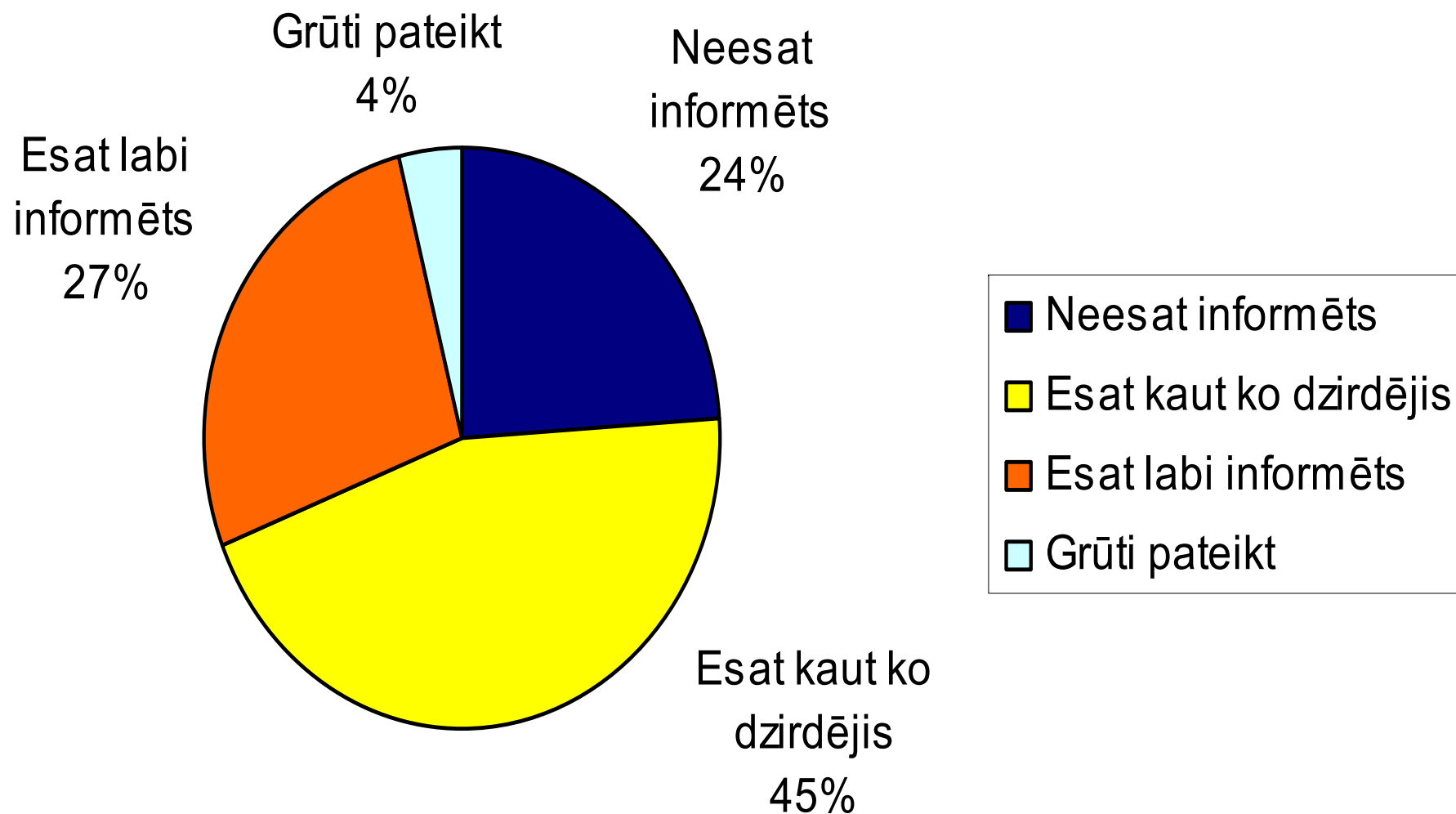

Cik % nodarbināto pakļauti vismaz kādam riska faktoram (n=1058)?

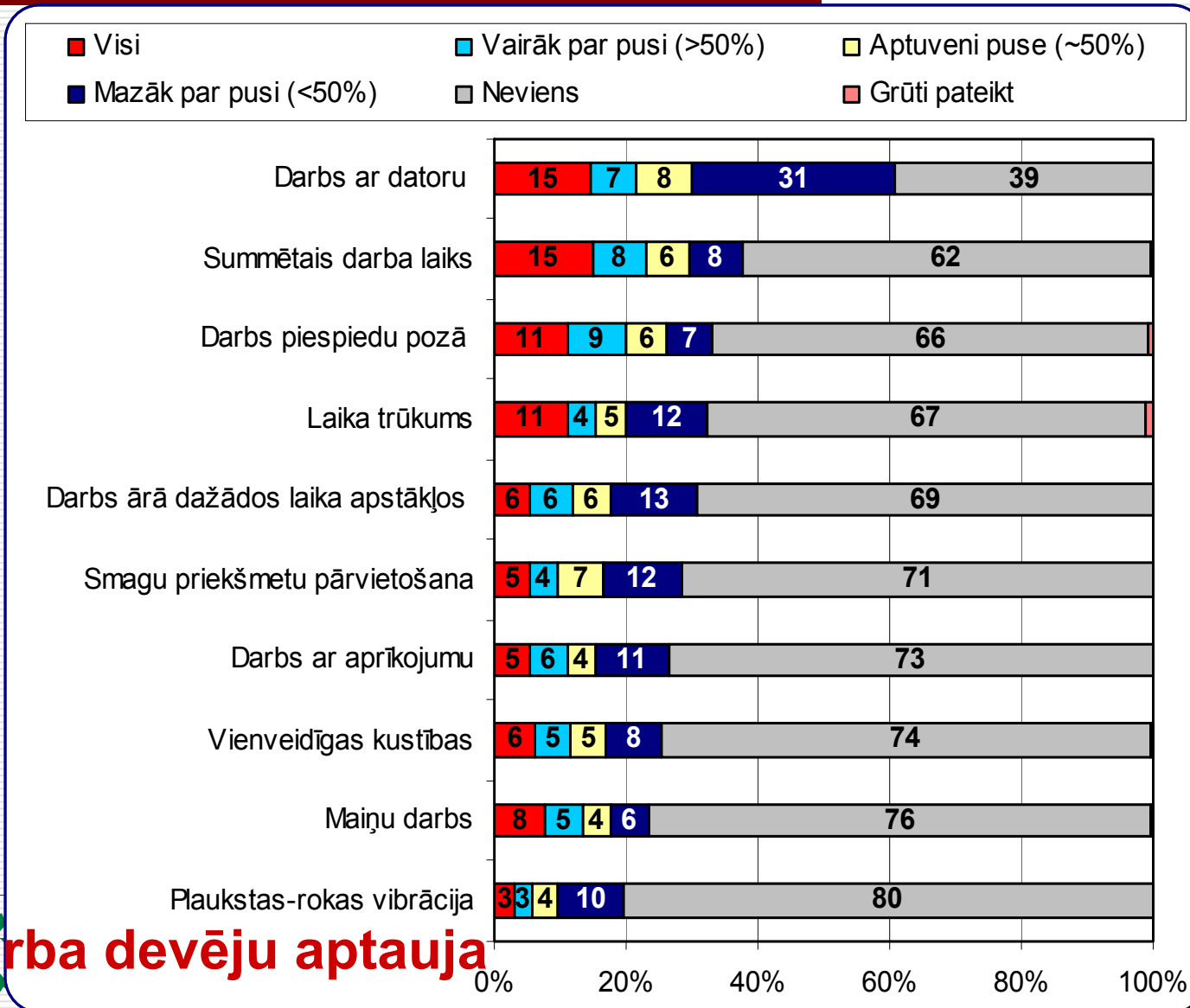
- Tendence – jo mazāks uzņēmums, jo mazāk darba devēju uzskata, ka darbinieki ir pakļauti riska faktoriem

Kopumā, cik informēts (-a) Jūs esat par jautājumiem, kas saistīti ar darba vides riska novērtējumu darba vietās (bāze: visi respondenti, n=1015)?

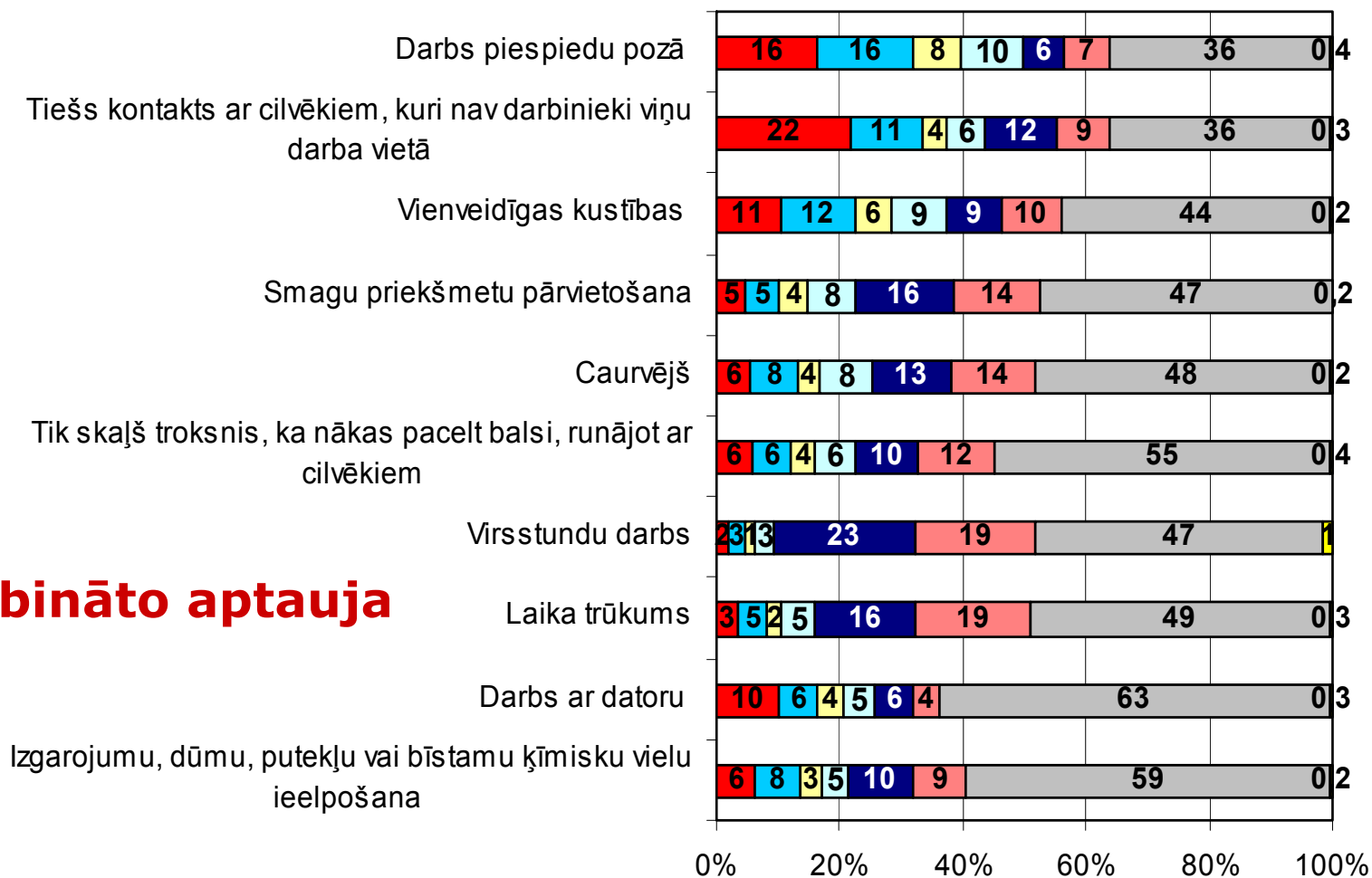
10 biežākie darba vides riska faktori

Darba devēju aptauja

10 biežākie darba vides riska faktori

- Visu laiku
- Apmēram ¾ (75%) no visa laika
- Apmēram ¼ (25%) no visa laika
- Nekad
- Gandrīz visu laiku
- Apmēram pusi no visa laika
- Gandrīz nekad
- Grūti pateikt

Nodarbināto aptauja

10 būtiskākie darba vides riska faktori

Darba aizsardzības speciālistu aptauja

Kādas tam sekas? Piemērs

- No tiem uzņēmējiem, kuri atbildējuši, ka uzņēmuma darba vide atbilst Darba aizsardzības likuma prasībām (9 un 10 punkti no 10 maksimāli iespējamam):
 - 58,1% no respondentiem atzinuši, ka neviens nodarbinātais nav pakļauts darba vides riska faktoru iedarbībai viņu uzņēmumos
 - 49,7% no respondentiem atzinuši, ka darba vides riska novērtējums uzņēmumā nav veikts
 - 44,7% no respondentiem, kuri veikuši riska novērtējumu, nav sastādījuši pasākumu plānu
- **Tas liecina par problēmu neapzināšanos, nevis to neesamību**

Piemērs - Fiziskas pārslodzes

□ Veselības aprūpe:

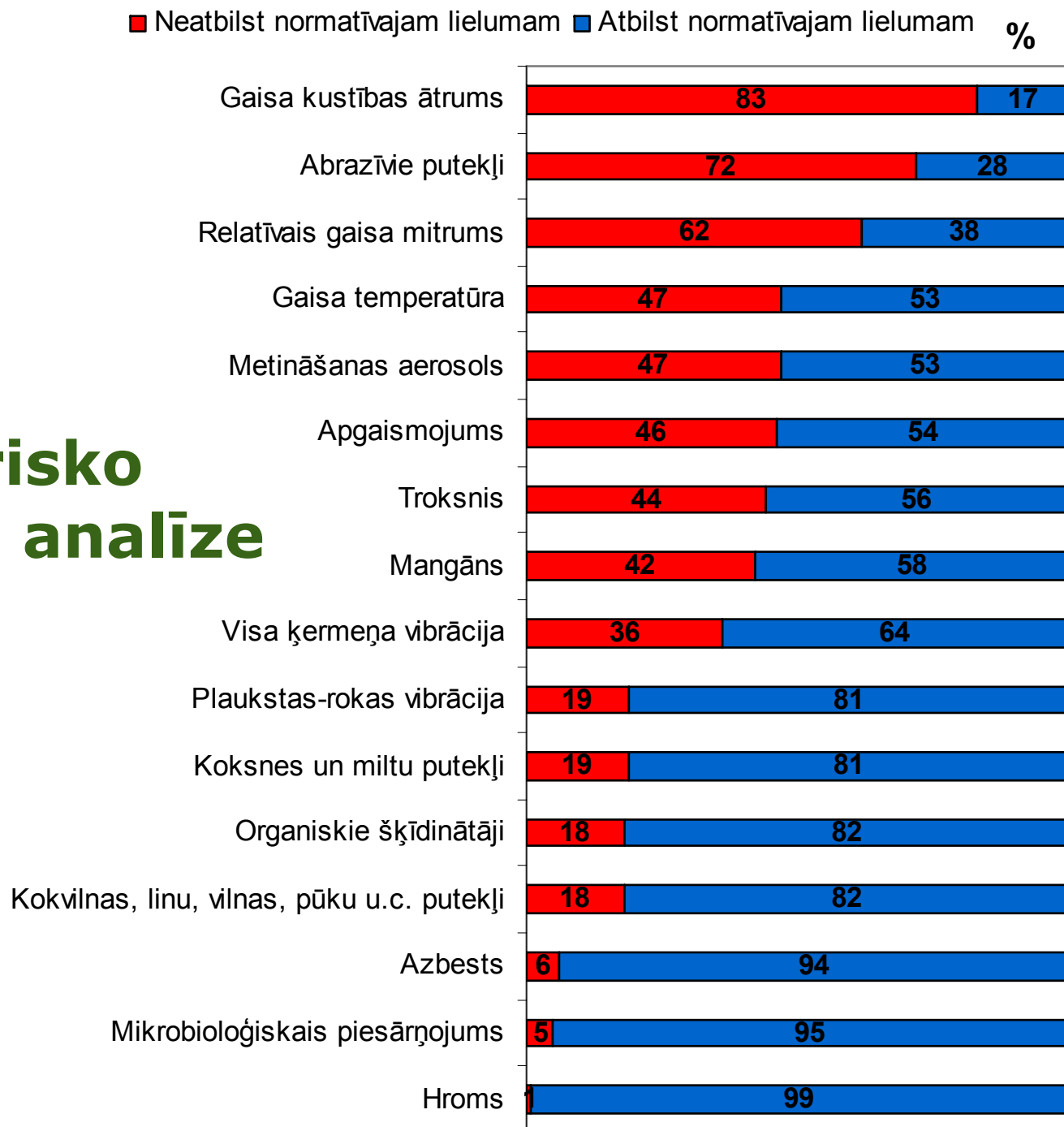
- Tikai 13,4% veselības aprūpes darba devēju uzskata, ka viņu darbinieki nes vai pārvieto smagus priekšmetus
- 75,4% aptaujāto darbinieku darba vietā **ceļ smagumus, kas pārsniedz 50 kg** (piemēram, pacientus), turklāt 18,6% to dara pastāvīgi

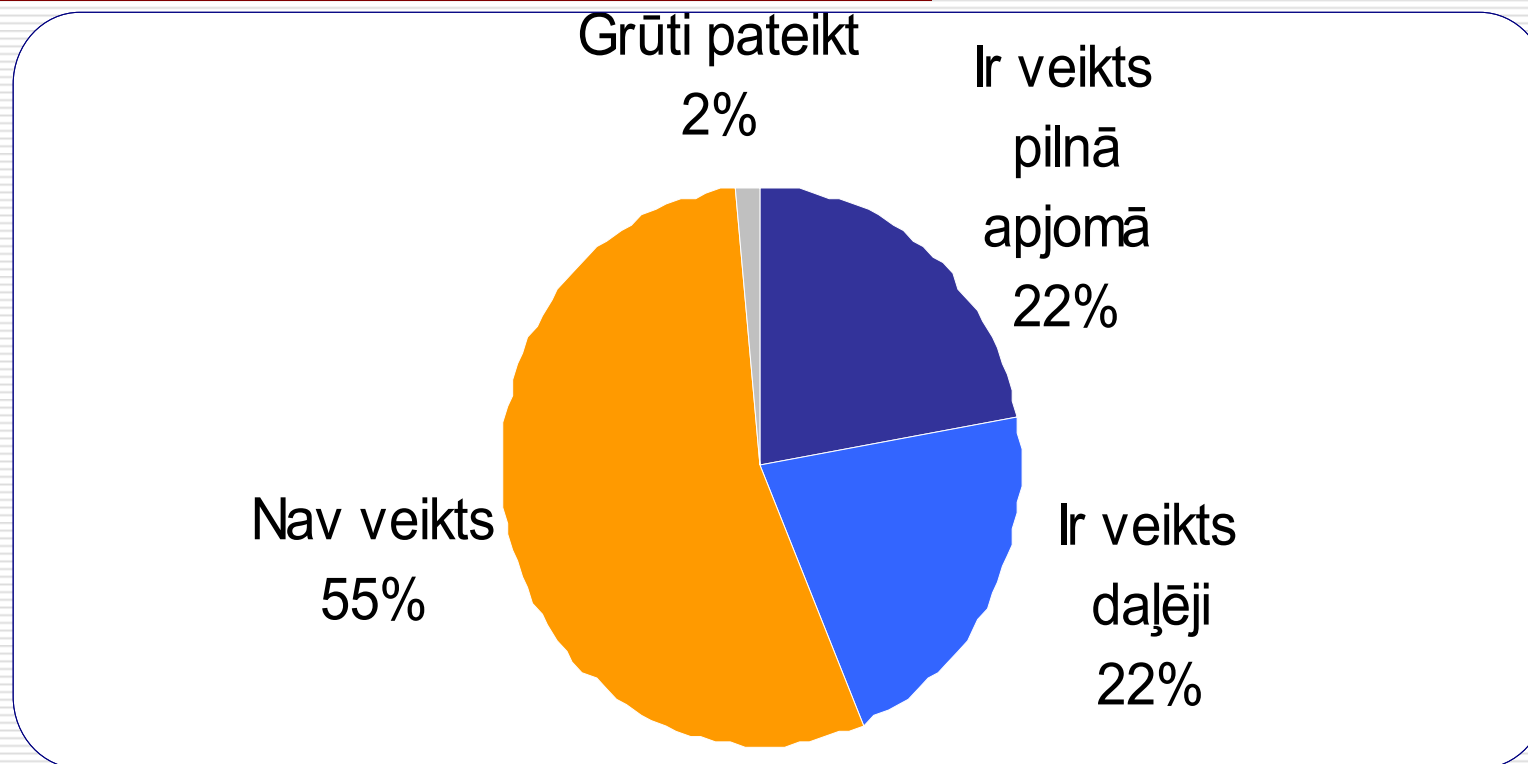
Laboratorisko mērījumu analīze

Darba drošības
veselības in

Cik % uzņēmumu ir veikts darba vides riska novērtējums?

Riska novērtējums nav veikts 65% mikro uzņēmumu un 5% lielo uzņēmumu (virs 250 nodarbināto)

Kur ir vissliktāk?

- Visvairāk uzņēmumu, kuros nav veikts riska novērtējums, atrodas:
 - Balvu rajonā (74,6%),
 - Kuldīgas rajonā (73,7%),
 - Ogres rajonā (70,2%),
 - Limbažu rajonā (70,0%),
 - Madonas rajonā (68,2%),
 - Gulbenes rajonā (66,2%).

Nozares?

- Visbiežāk ir veikts uzņēmumos, kuru galvenā darbības nozare ir:
 - pārtikas produktu un dzērienu ražošana (44,0%),
 - ieguves un kalnu rūpniecība (43,7%),
 - koksnes, koka un korķa izstrādājumu, mēbeļu ražošana (35,4%), izglītība (35,3%) un zvejniecība (31,9%).
- Vismazāk darba vides riska novērtējums ir veikts uzņēmumos:
 - lauksaimniecība, mežsaimniecība, medniecība
 - apstrādes rūpniecībā

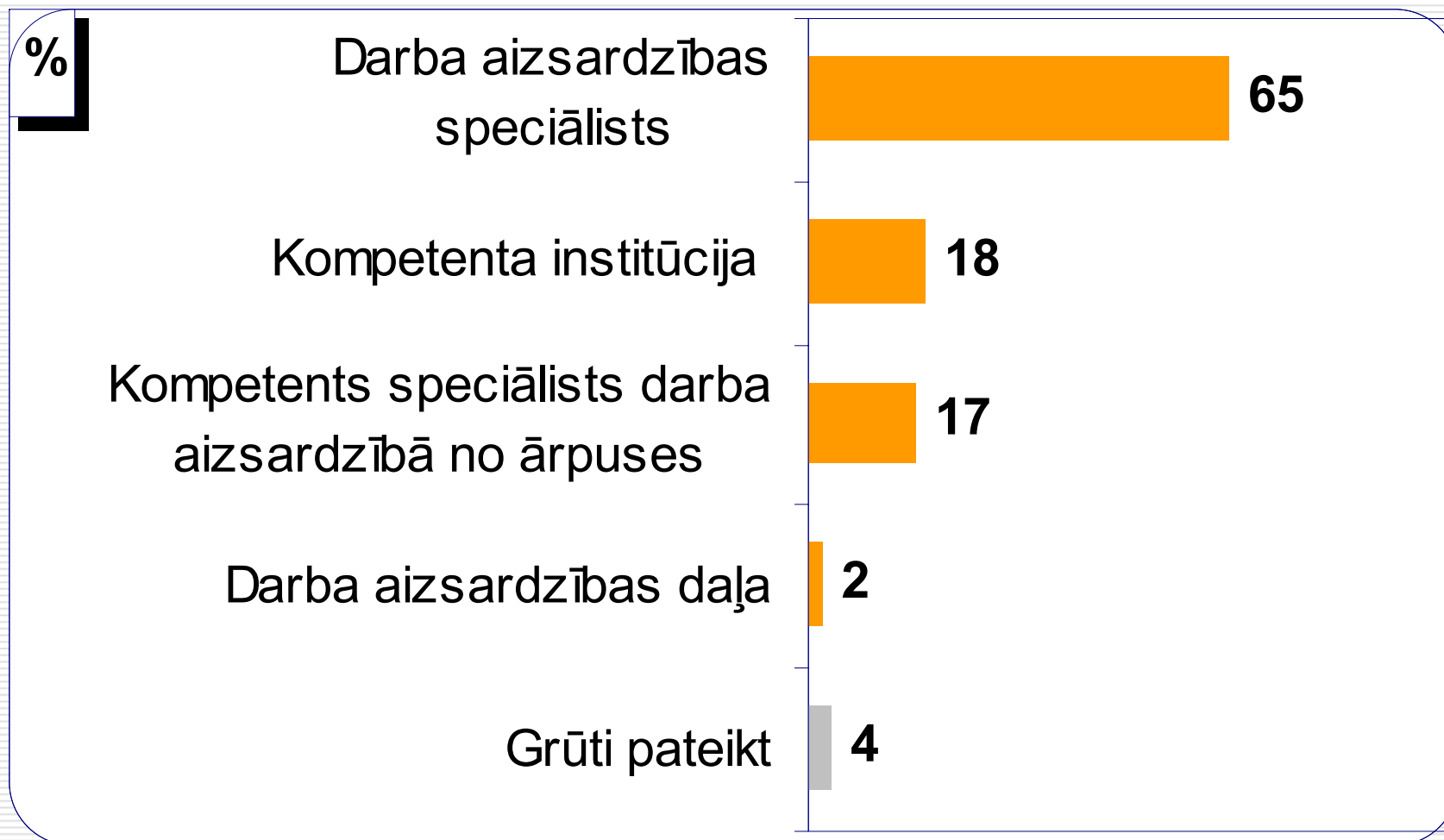

Ko par to zina nodarbinātie?

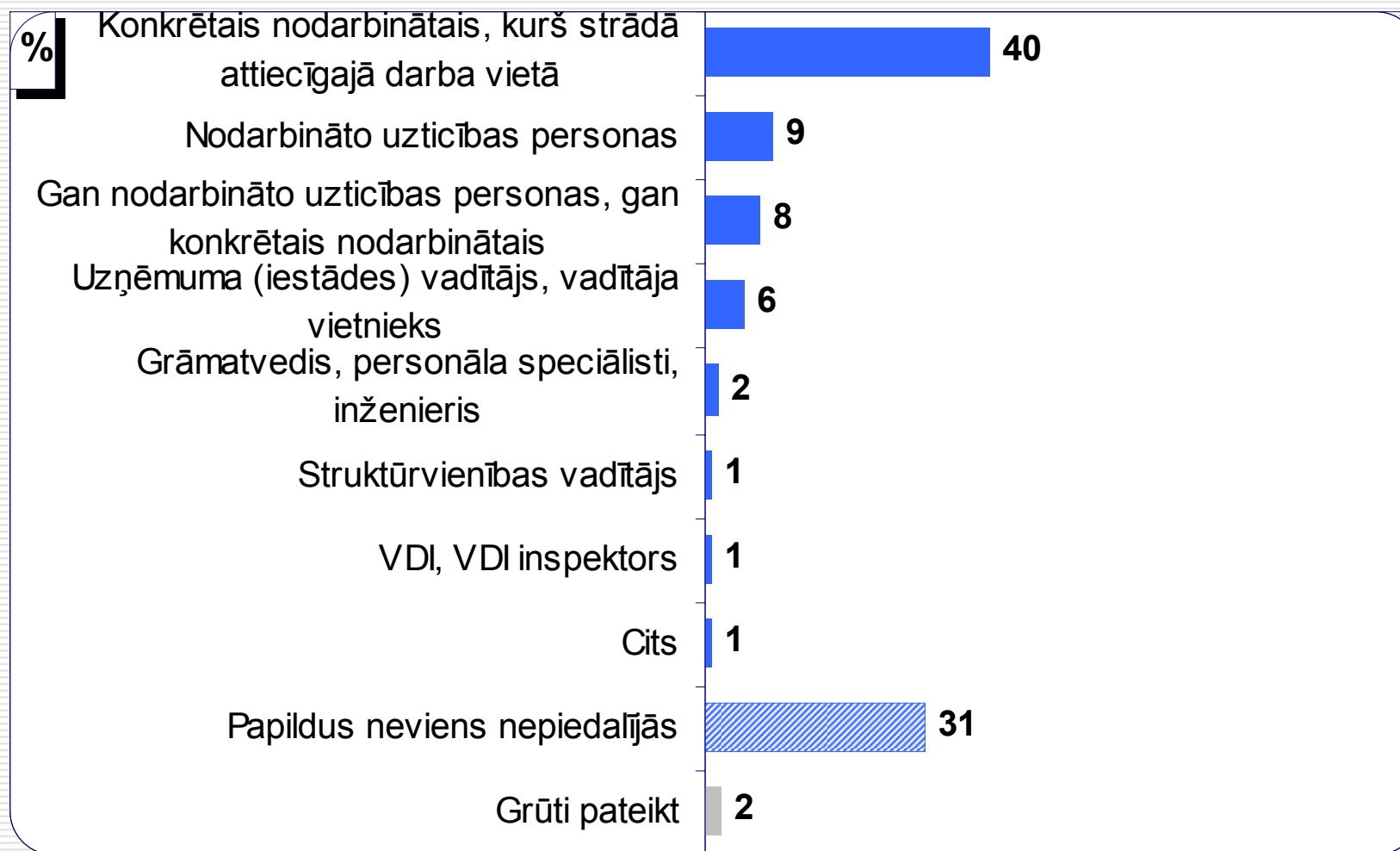
- Atbilstoši nodarbināto aptaujas rezultātiem **13,2%** respondentu atzīmēja, ka darba devējs viņa uzņēmumā (iestādē) nodrošināja darba vides riska faktoru novērtēšanu.
- Visbiežāk darba vides riski novērtēti:
 - ieguves rūpniecības un karjeru izstrādes uzņēmumos (46,0%),
 - elektroenerģijas, gāzes un ūdens apgādes uzņēmumos (38,9%),
- visretāk – zvejniecībā (8,5%), apstrādes rūpniecībā (9,4%), būvniecībā (10,9%).

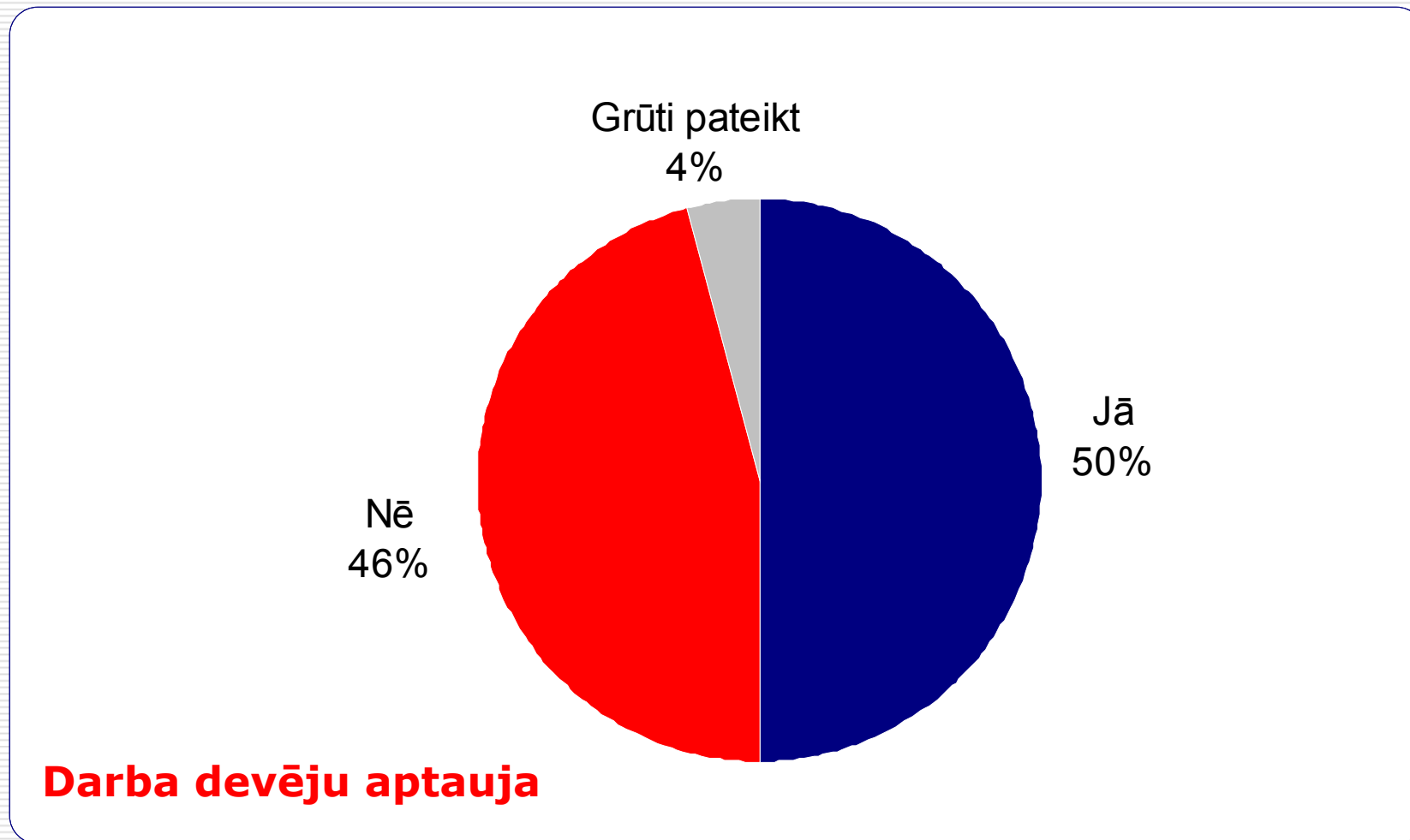
Kurš Jūsu uzņēmumā (iestādē) veica darba vides riska novērtējumu (no tiem, kuru uzņēmumā ir veikts darba vides riska novērtējums, n=576)?

Kas Jūsu uzņēmumā (iestādē) vēl piedalījās darba vides risku novērtēšanā (starp tiem kuru uzņēmumā ir veikts darba vides riska novērtējums, n=576)?

Vai uzņēmumā ir sastādīts pasākumu plāns darba aizsardzībā?

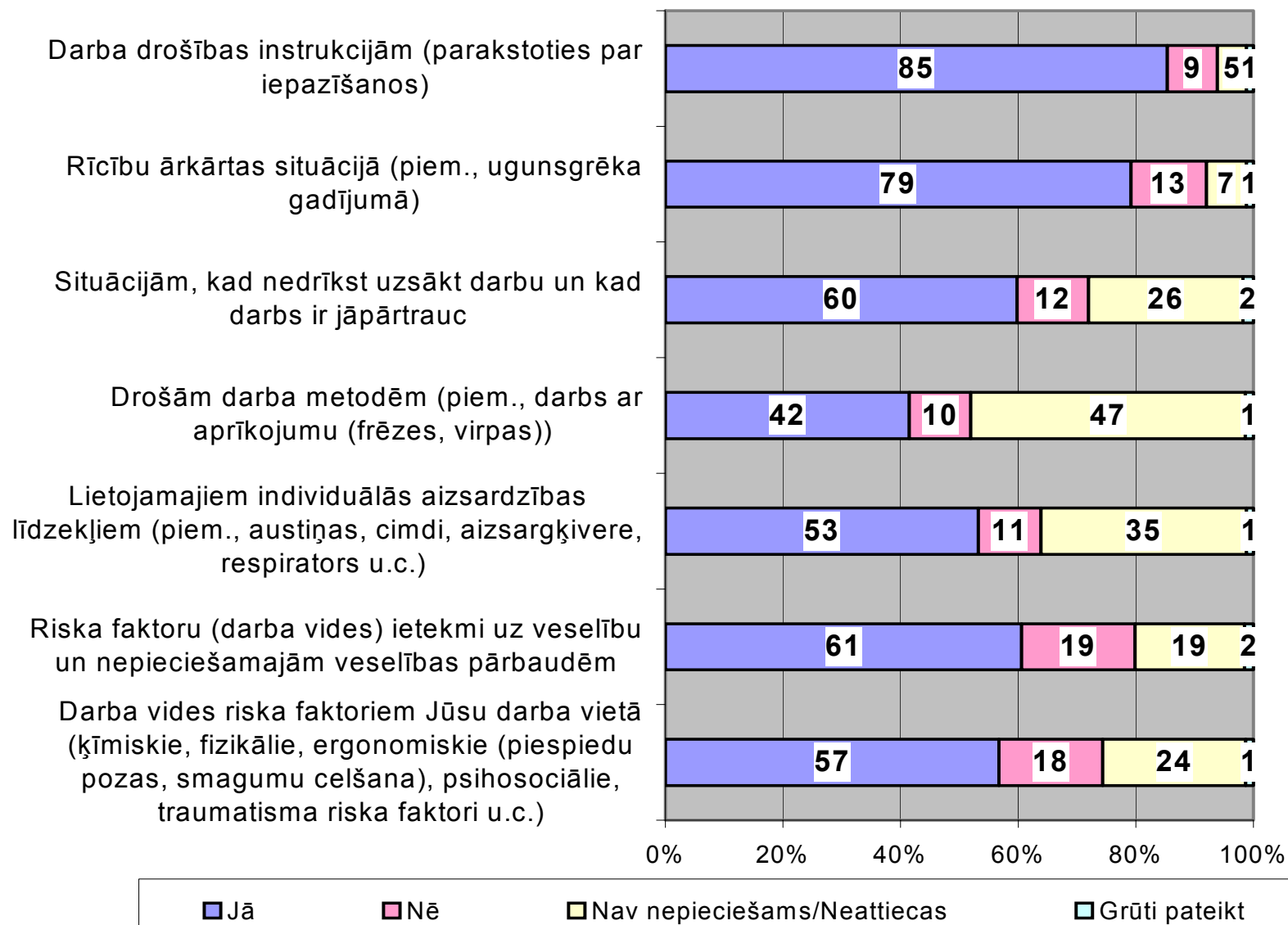

Kur ir vislabāk?

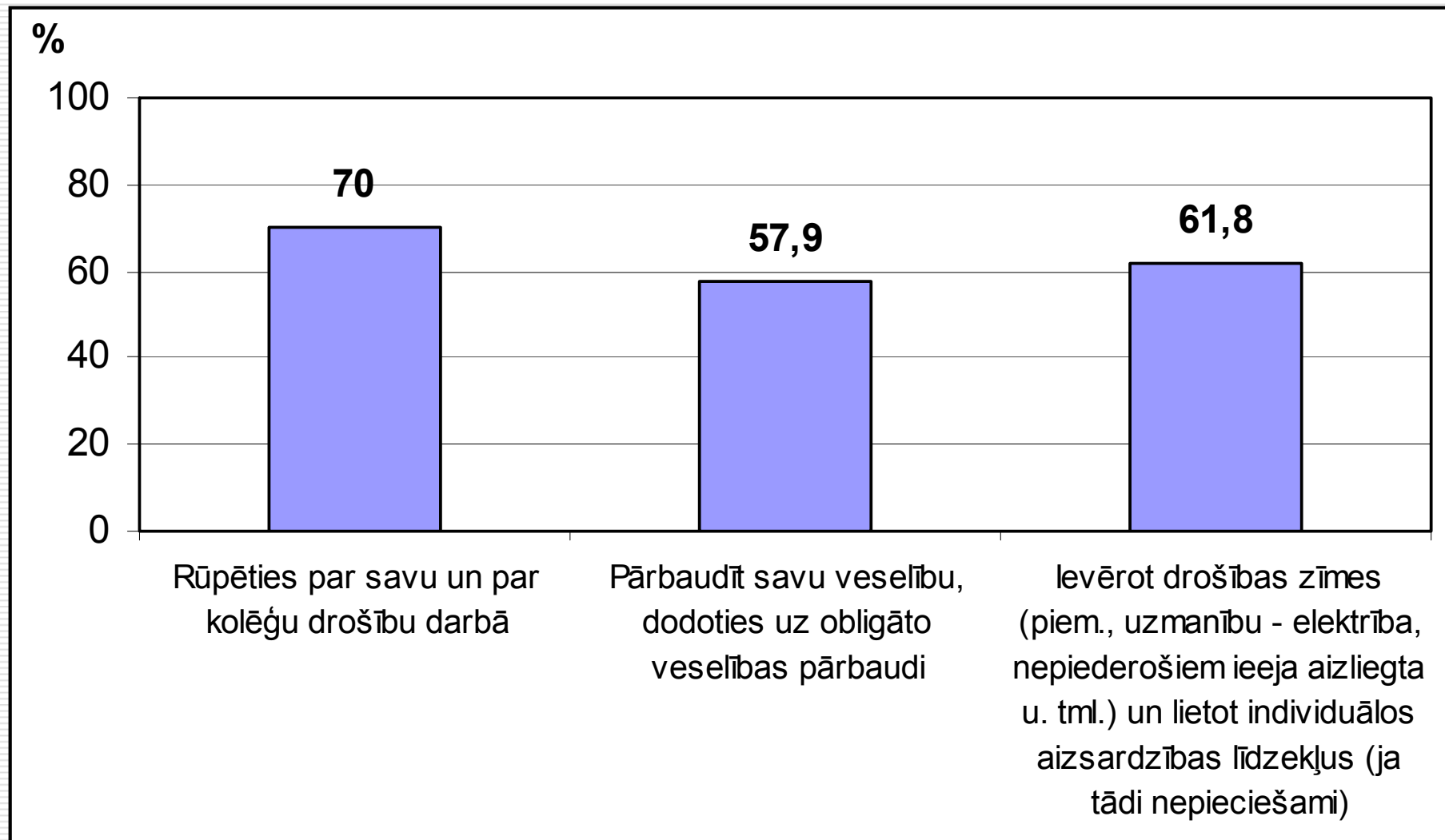
- Visbiežāk pasākumu plāns ir sastādīts:
 - lauksaimniecības, mežniecības, medniecības nozarē (77,1%),
 - apstrādes rūpniecībā (76,8%),
 - veselības un sociālās aprūpē nozarē (73,7%)
 - ieguves rūpniecībā un karjeru izstrādē (74,0%)

Vai pēdējā gada laikā Jūs savā darba vietā tikāt informēts (-a) par šādiem jautājumiem

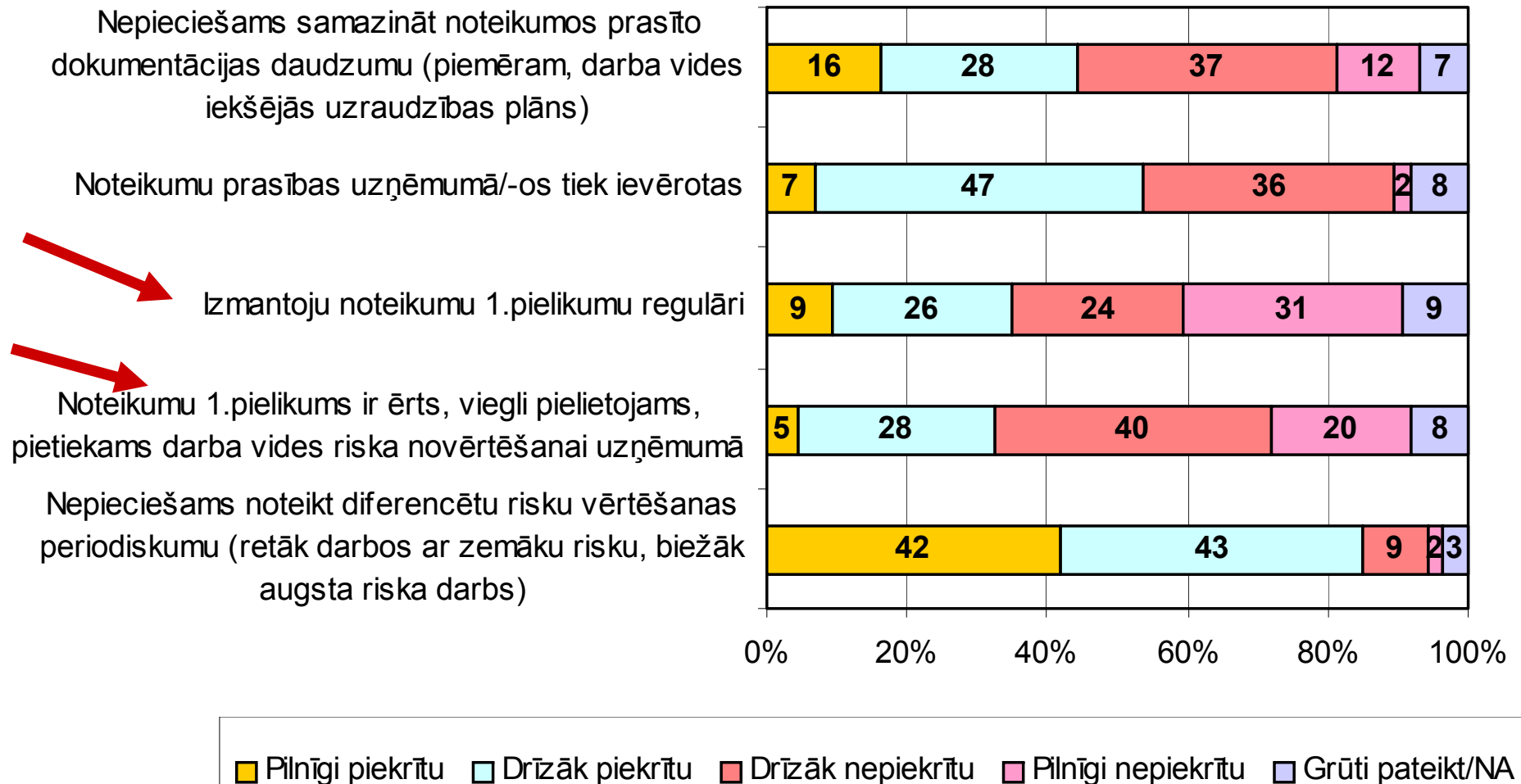

Jūsaprāt, kas no šajā kartītē minētā, ir Jūsu kā darbinieka pienākums?

Kā tiek veikti riska novērtējumi?

□ Precīzu datu īsti nav...

Secinājumi

- ❑ Darba devēji nav pietiekoši informēti par darba vides riska faktoriem (un to ietekmi uz veselību un nodarbināto darba spējām)
- ❑ Ievērojamas atšķirības starp darba devēju un nodarbināto viedokļiem par būtiskākajiem riska faktoriem uzņēmumā - nav pietiekamas izpratnes par to, kādi ir reālie riska faktori uzņēmumos
- ❑ Darba vides iekšējā uzraudzība joprojām netiek īstenota pietiekamā mērā!

Secinājumi

- ❑ Darba vides riska novērtējums netiek veikts visos uzņēmumos
- ❑ Īpašā problēmu grupa ir mazie un vidējie uzņēmumi (arī bīstamajās nozarēs)

Daži atzinumi par Riska novērtējumiem uzņēmumos

- Riska novērtējuma metožu ir ļoti daudz...
- Latvijā ir pieejami ļoti daudzi informatīvi materiāli un palīglīdzekļi par riska novērtējumu
- Svarīgākais – zināt ko Jūs dariet!
 - Labāk LABI un ar IZPRATNI veikt riska novērtējumu ar vienkāršu metodi, nevis – PAVIRŠI ar sarežģītu un smalku metodi

Daži atzinumi par Riska novērtējumiem uzņēmumos

- ❑ Jāatceras arī tas, ka lai arī riska novērtējumu var veikt pēc dažādām metodēm, bet to būtība ir ļoti līdzīga
- ❑ Latvijā kopumā pašreizējā brīdī svarīgāk ir vispār veikt normālu novērtējumu – “smalkākas lietas” ir nākotnes jautājums
- ❑ Maziem un vidējiem uzņēmumiem vairumā gadījumu (īpaši ja to veic uzņēmuma speciālisti) pietiek ar vienkāršām, t.s. KontROLSarakstu metodēm (ieteicams, papildinot ar kādu vienkāršu novērtējuma gradāciju) – pietiekams ir arī MK noteikumu 660 1.pielikums

Daži atzinumi par Riska novērtējumiem uzņēmumos

- Jebkurai metodikai ir jāatceras, ka ir zināms “minimālais riska faktoru skaits” (bīstamākie un biežākie) kurš jāpārbauda – jāidentificē un jānovērtē
- Latvijā – MK 660 1.pielikums satur minimāli izvērtējamo apjomu
 - Var izmantot jebkuru citu metodi, kura nav mazāk pilnīga
 - Var papildināt ar sīkākiem vērtējuma kritērijiem

Kas vēl jāatceras?

- ❑ Riska novērtējums jāveic obligāti iesaistot nodarbinātos un to pārstāvjus (uzticības personas, arodbiedrības u.c.)
- ❑ Kāpēc tas ir svarīgi:
 - Konkrētajā vietā nodarbinātais bieži vien vislabāk zina, kas viņu traucē (apdraud)
 - Jābūt pieredzei un zināšanām lai "atfiltrētu" būtisko

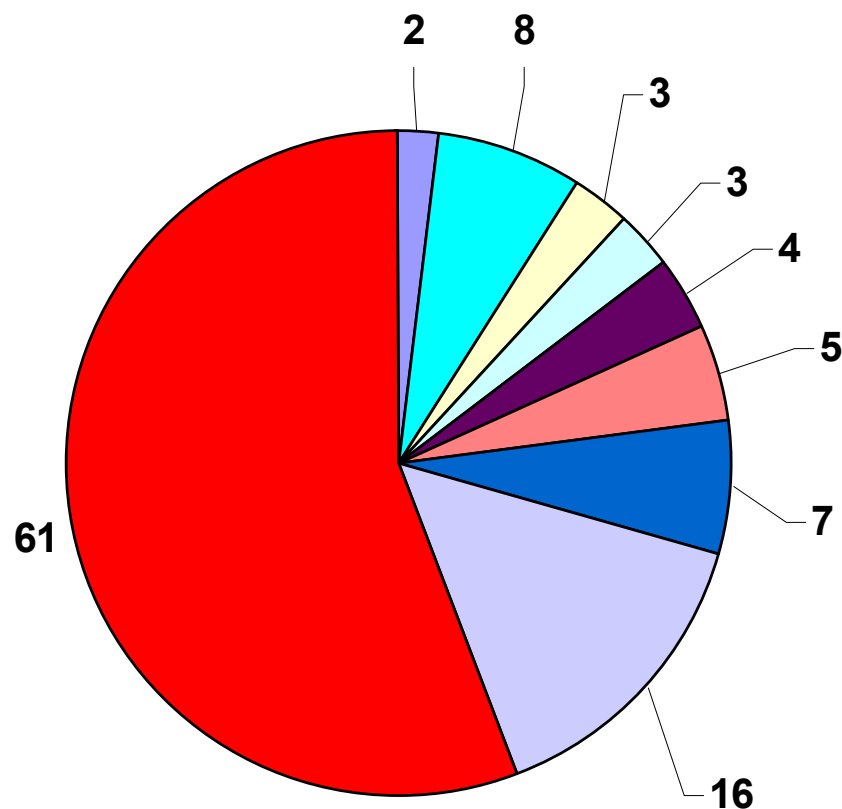
Noslēgums

- ❑ Mūsu kopējās intereses ir veikt riska novērtējumus un veikt darba vides iekšējo uzraudzību
- ❑ Riska novērtējums nav nekas neizdarāms (to atzīst arī darba devēji)

Kas, Jūs, galvenokārt traucē veikt darba aizsardzības pasākumus?

%

- Grūti pateikt
- Cita atbilde
- Problēmas ar telpām
- Kvalificētu DAS trūkums
- Informācijas trūkums (prasību nezināšana)
- Nekonkrēts, nesaprotamas darba aizsardzības prasības
- Laika trūkums
- Līdzekļu trūkums
- Nekas netraucē

Darba devēju aptauja

